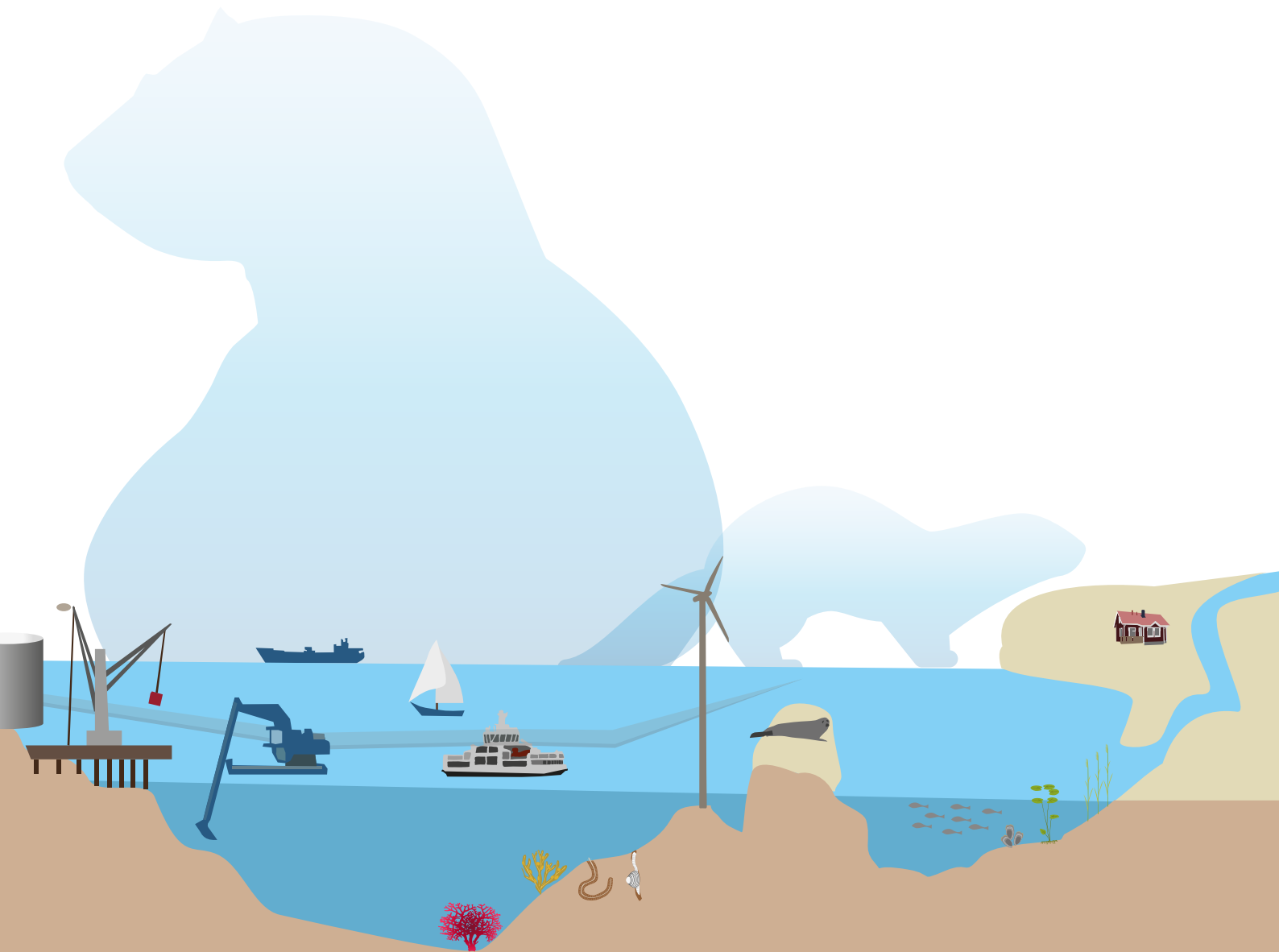

Vieraslajit

PLAN 4 BLUE

JOHDANTO

Plan4Bluentietokorttisarjatukee merensuojelun ja ihmistoiminnan yhteensovittamista Suomen merialueilla. Korteissa kuvataan Suomen meriluontoa, merelle sijoittuvaa ihmistoimintaa merenkäyttösektoreittain ja sekä ihmistoiminnan vaikutuksia meriluontoon.

LUONTOKORTIT

- 1 Suomen meriluonto
- 2 Uhanalainen meriluonto
- 3 Luontodirektiivin meriluontotyytit
- 4 Vieraslajit

IHMISTOIMINTAKORTIT

- 1 Energia
- 2 Merenkulku
- 3 Turismi ja vapaa-aika
- 4 Ihmistoiminnan yhteisvaikutukset

Minkki
Kuva: Johan Andersson / YHA Kuvapankki

Supi
Kuva: Marja-Liisa Pitkänen / YHA Kuvapankki

Supikoira
Kuva: Esa Nikunen / YHA Kuvapankki

VIERASLAJIT

Vieraslajit ovat alueelle uusia lajeja, joiden leviämistä ihminen on toiminnallaan edesauttanut. Osa Suomen merialueilla tavattavista vieraslajeista on jo vakiintunut lajistoomme kun taas osasta uusia lajeja on vasta joitakin havaintoja. On myös tunnistettu lajeja, joiden leviäminen Itämereen ei vielä ole toteutunut mutta todennäköisyys leviämiseen on suuri.

Uuden lajin saapumisella on aina vaikutus elinympäristöön ja ravintoverkkoon. Haitallisiksi tunnistetut vieraslajit voivat muuttaa voimakkaasti ravintoverkon rakennetta ja toimintaa. Vieraslaji voi levitä ja runsastua nopeasti esimerkiksi luontaisten saalistajien tai tautien puuttues-

sa. Tällöin alkuperäinen lajisto voi taantua tai jopa hävitä. Vieraslajit voivat myös aiheuttaa haittaa ihmiselle, esimerkiksi kalanpyydysten likaantuessa tai vesistöjen kasvaessa umpeen.

Vieraslajit leviävät ihmisen vaikutuksesta joko tahattomasti tai tarkoituksellisesti. Laivojen painolastivedet, keinotekoiset vesiväylät ja esimerkiksi uittotukit tarjoavat kulkureitin pienikokoisille lajeille. Laivaliikenteen lisääntyminen kasvattaa vieraslajien leviämisen uhkaa tulevaisuudessa. Vieraslajit voivat levitä uusille alueille myös kalastusvälineiden mukana. Lajien istutukset uusille alueille ovat tuoneet joitain uusia lajeja myös Itämerelle menneinä vuosikymmeninä.

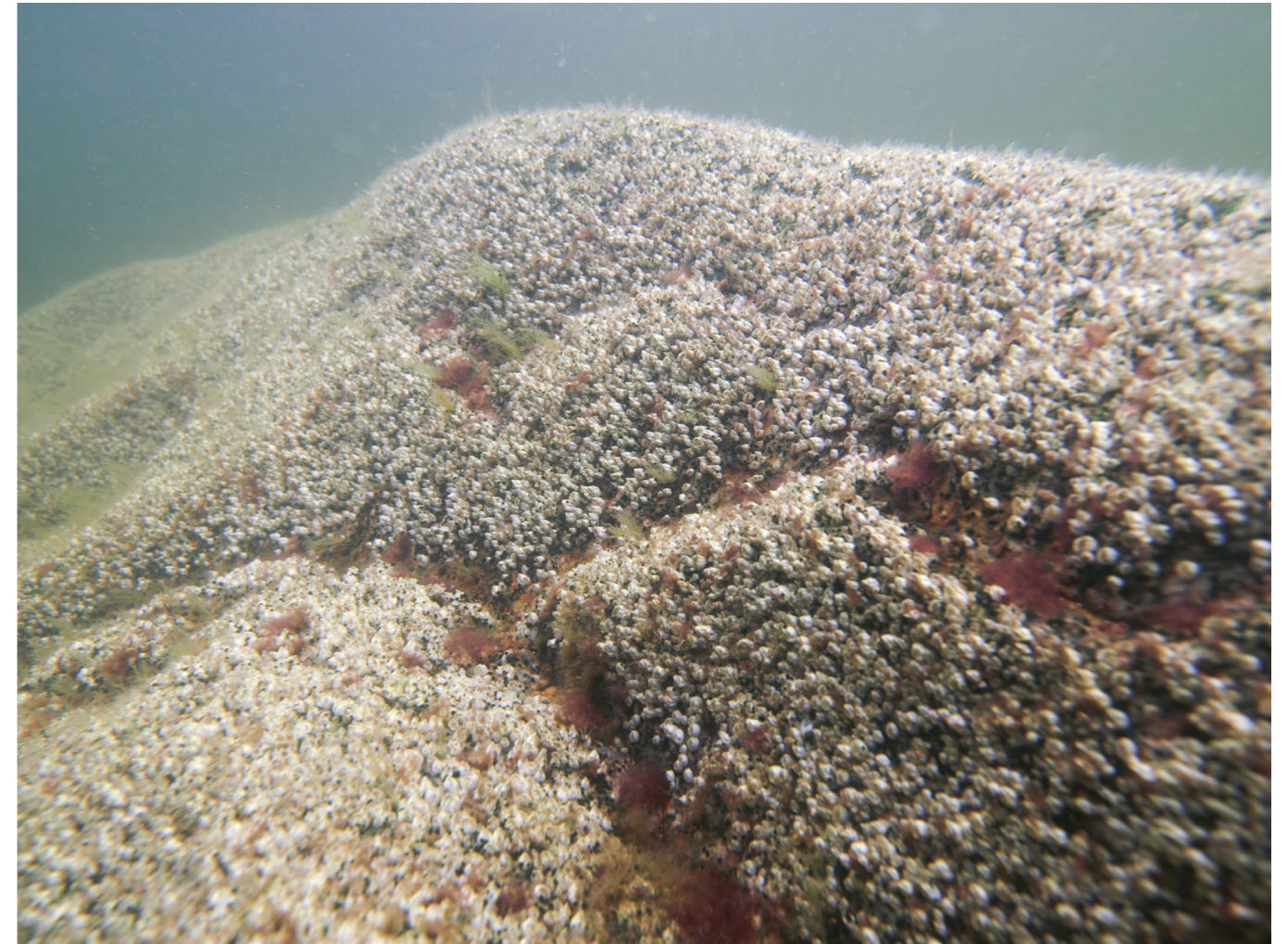

Veneilijöille suurta riesaa aiheuttava merirokko on vieraslaji 1800-luvulta.
Kuva: Juho Lappalainen / Metsähallitus

Nisäkkäistä haitalliset vieraslajit minkki ja supikoira aiheuttavat saariston linnustolle suurta haittaa. Pienpetojen kantoja pyritään rajoittamaan metsästyksellä ja pyynnillä.

Kaloista mustatäplätokko ja rohmukokko ovat erityisen haitallisia vieraslajeja Itämerellä. Ne lisääntyvät tehokkaasti ja kilpailevat aggressiivisesti ravinnosta ja elintilasta, minkä vuoksi ne uhkaavat syrjäyttää muita kalalajeja ja vaikuttaa ekosysteemiin merkittävästi. Mustatäplätokko on lisääntynyt ja levinnyt Suomen rannikolla nopeasti 2000-luvulla. EU:n haitalliseksi vieraslajiksi määritettyä rohmukokkoa ei toistaiseksi ole tavattu Suomesta.

Koviin pintoihin tiukasti kiinnittyvä kalkkikuorinen merirokko kulkeutui Itämereen luultavasti laivojen mukana 1800-luvulla. Laji on yleinen lähes koko rannikolla ja aiheuttaa merkittävää haittaa tarttumalla veneiden ja laivojen pohjiin. Pohjois-Amerikasta kotoisin oleva murtovedessä elävä liejutaskurapu on levinnyt Suomen rannikolla ainakin Saaristomerelle. Lajin tiedetään leviävän nopeasti uusille alueille. Liejutaskuravun vaikutuksesta meriekosysteemiin ei vielä ole saatavilla tarpeeksi tietoa.

Merirokko kykenee valtaamaan alaa muilta pohjaeläimiltä kuten simpukoilta ja peittämään niin riuttoja kuin veneiden pohjiakin.
Kuva: Ari O Laine / Metsähallitus

Koukkuvesikirppu on painolastivesien mukana Kaspianmereltä Itämereen kulkeutunut jopa senttimetrin mittainen planktonäyriäinen, joka on listattu yhdeksi sadasta pahimmasta vieraslajista maailmanlaajuisesti. Laji vaikuttaa eläinplanktonyhteisöjen rakenteeseen sekä esimerkiksi limoittaa kalastajien pyydyksiä.

Kaspianmeren ja Mustanmeren alueelta kotoisin oleva vaeltajasimpukka on yleinen ja laajalle levinnyt vieraslajin paikoin Euroopassa, Luoteis-Venäjällä sekä Pohjois-Amerikassa. Suomessa lajia on havaittu ainoastaan itäiseltä Suomenlahdelta. Laji on listattu yhdeksi maailman sadasta haitallisimmasta vieraslajista, sillä se val-

taa tehokkaasti merenpohjia, muuttaa ekosysteemiä ja esimerkiksi tukkii voimalaitosten jäähdytysjärjestelmiä.

Valesinisimpukka on runsastunut etenkin Loviisan ja Olkiluodon ydinvoimalan lauhdevesien vaikutusalueella. Meren lämpeneminen ja suolapitoisuuden vähentyminen ilmastonmuutoksen myötä voi mahdollistaa lajin leviämisen nykyistä laajemmalle alueelle.

Haitallisten vieraslajien listan kärkipäässä on myös pienistä kasvinpalasistakin herkästi leviävät vesirutot, jotka Suomen järvissä monin paikoin muodostavat tiheitä kasvustoja haitaten järvien virkistyskäyttöä ja muuttaen

niiden ekosysteemiä. Kanadanvesiruttoa esiintyy jo Suomen rannikon sisälähdissä ja on mahdollista että sen levinneisyysalue laajenee suolapitoisuuden laskiessa. Kiehkuravesiruton pelätään kulkeutuvan Suomeen tulevaisuudessa, sillä lähimmät esiintymät meressä sijaitsevat vain muutamien kilometrien päässä Ruotsin puolella Pohjanlahdella.

Vieraslajien levinneisyys Suomen merialueilla on korkein Suomenlahdella. Suomen merenhoidon kuuden vuoden mittaisen tarkastelujakson 2011–2016 aikana Suomessa ei havaittu uusia vieraslajeja, mutta Itämeren alueelta uusia vieraslajeja tavattiin 14.

Tietoa Itämeren vieraslajeista löytyy [vieraslajiportaalistä](#).

EUROPEAN UNION
European Regional Development Fund

